

Advies voor richtlijnen voor
de inhoud van het milieu-effectrapport
golf resort hotel Sterna te Bergen (L)

11 april 1990

270-37

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport golf resort hotel Sterna Bergen (L) / [Commissie voor de Milieu-effectrapportage]. - Utrecht: Commissie voor de milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-138-5
SISO 614.62 UDC [504.064.2:[728.5.051:796.352](492*5854)
Trefw.: milieu-effectrapportering ; golf resort hotel Sterna Bergen (L).

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van de Gemeente Bergen (L.
Postbus 140
5854 ZJ BERGEN (L.)

uw kenmerk
225

uw brief
25 januari 1990

ons kenmerk
U411-90/TH/mc/270-36

onderwerp
milieu-effectrapportage Golf Resort Hotel
Sterna, Bergen (L)

utrecht,
11 april 1990

Met bovengenoemde brief d.d. 25 januari 1990 stelde U de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER) in verband met een nieuw vast te stellen bestemmingsplan ten behoeve van de voorgenomen realisering van een 36-holes golfbaan en een hotel met diverse sportaccomodaties op het landgoed "Bleijenbeek" in Uw gemeente.

Overeenkomstig artikel 41n, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne bied ik U hierbij het advies aan van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Voor de inhoud van het advies verwijs ik naar de samenvatting, waarin de belangrijkste punten uit het advies bijeen zijn gebracht conform de wettelijk in een MER ten minste te behandelen onderwerpen.

Daarnaast vraag ik Uw bijzondere aandacht voor het volgende:

1. M.e.r. in haar bestuurlijke context

Het is niet de taak van de Commissie een oordeel te geven over de wenselijkheid van een voorgenomen activiteit en de eventuele alternatieven daarvoor. Toch wil ik U wijzen op enkele bestuurlijke aspecten die naar het oordeel van de Commissie in het kader van de besluitvorming over het bestemmingsplan, waarbij het MER als hulpmiddel zal fungeren, speciale aandacht behoeven.

De voorgenomen activiteit kan rechtstreeks van invloed zijn op gebieden van natuurwetenschappelijke en landschappelijke betekenis. Deze betekenis van de Oostelijke Maasoever heeft erkenning gevonden in het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (SNLB) door de aanduiding ervan als Grote Landschapseenheid (GLE) (zie SNLB: 5.12, pag. 14 e.v., en kaart 1, pag. 88).

Bovendien is in het Structuurschema NLB de "Eckeltse Beek" als biologisch of geomorfologisch waardevolle beek aangeduid (zie SNLB: o.a. kaart 4, pag. 91) en is het landgoed "Bleijenbeek" onder de Natuurschoonwet gerangschikt (zie SNLB: pag. 12).

Op grond van het beleidsvoornemen van het Natuurbeleidsplan (mei 1989) is dit gebied gelegen in de kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur en nabij verbindingzones. In het nieuwe structuurschema zullen deze gebiedsaanduidingen ruimtelijk worden uitgewerkt en nader afgewogen, om vervolgens als toetsingskader voor streek- en bestemmingsplannen te gaan fungeren.

Ook de Provincie Limburg erkent deze waarden door in het vigerende Streekplan Noord- en Midden-Limburg (maart 1982) het onderhavige gebied de aanduiding 'gebied met overwegend zeer waardevolle natuurwaarden' te geven.

Deze belangrijke natuurwaarden hebben hun weerslag gekregen in het onderhavige advies voor richtlijnen.

2. Het meest milieuvriendelijke alternatief

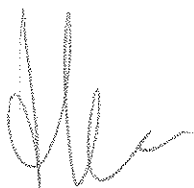
Bij de richtlijn omtrent de beschrijving van het alternatief, waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast (het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief) zou zoveel mogelijk rekening moeten worden gehouden met de potenties van het terrein door daarbij te letten op de door het Rijk voorgenomen natuurontwikkeling in het plangebied in het kader van de uitvoering van het Natuurbeleidsplan. Bij de uitwerking daarvan zou U ten behoeve van de initiatiefnemer medewerking kunnen vragen aan de Provincie Limburg en de Directeur LNO te Roermond wat betreft vastgesteld en voorgenomen beleid van mede-overheden. Tevens zou U kunnen overwegen rekening te houden met de situatie in het betreffende gebied van vóór de ruilverkaveling Bergen.

3. Bestrijdingsmiddelen

Ten aanzien van de effecten in de beheersfase wil ik o.a. wijzen op het gebruik van schimmel-, insecten-, wormen- en kruidendodende middelen bij het groenbeheer in het algemeen en op de greens in het bijzonder. Deze middelen kunnen indirect een negatieve invloed hebben op o.a. dassen en vleermuizen.

Mogelijk kunt U in overleg met het Consulentenschap Natuur, Milieu en Faunabeheer (NMF) te Roermond en de initiatiefnemer komen tot een lijst van toe te stane middelen, tot een toekenning van duidelijke verantwoordelijkheden in deze en tot een heldere vorm van toezicht.

De Commissie hoopt met dit advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd aan de totstandkoming van de richtlijnen voor de inhoud van het MER. Zij zal gaarne vernemen op welke wijze U gebruik heeft gemaakt van haar aanbevelingen.

dr. H. Cohen,
Voorzitter.

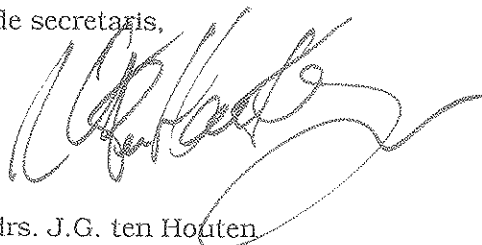
ADVIES VOOR RICHTLIJNEN
VOOR DE INHOUD VAN HET MILIEU-EFFECTRAPPORT
HOTEL GOLF RESORT STERNA, BERGEN (L)

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage) inzake het golf resort hotel Sterna, Bergen (L);

uitgebracht aan het Gemeentebestuur van Bergen door de Commissie voor de milieu-effectrapportage, namens deze,

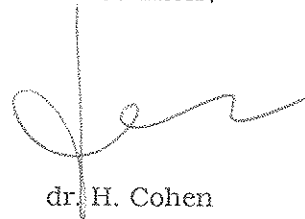
de werkgroep milieu-effectrapportage golf resort hotel Sterna,

de secretaris,

drs. J.G. ten Houten

de voorzitter,

dr. H. Cohen

Utrecht, 11 april 1990

INHOUDSOPGAVE

		pagina
1.	INLEIDING	1
2.	SAMENVATTING VAN HET ADVIES	3
3.	PRESENTATIE VAN HET MER	7
4.	PROBLEEMSTELLING EN DOEL	8
5.	VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	9
	5.1 Algemeen	9
	5.2 De voorgenomen activiteit	9
	5.3 Referentie	11
	5.4 Alternatieven en varianten	11
	5.4.1 Algemeen	11
	5.4.2 Inrichtingsalternatieven	12
	5.4.3 Uitvoeringsalternatieven van het inrichtingsplan	12
	5.4.4 Gebruiks- en beheersaspecten van het plan	13
	5.5 Het meest milieuvriendelijke alternatief	14
6.	TE NEMEN EN EERDER GENOMEN BESLUITEN	16
7.	BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU WAARBIJ INBEGREPEN DE TE VERWACHTEN ONTWIKKELING VAN DAT MILIEU	18
	7.1 Algemeen	18
	7.2 Abiotische aspecten	19
	7.3 Biotische aspecten	19
	7.4 Bodemgebruik, landschap	20
	7.5 Autonome ontwikkeling	20
8.	BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	21
	8.1 Algemeen	21
	8.2 Effecten op geomorfologische gesteldheid en bodemgesteldheid	21
	8.3 Effecten op (geo)hydrologische gesteldheid (grond en oppervlaktewater)	22
	8.4 Effecten op flora, vegetatie en fauna	22
	8.5 Landschap	23
	8.6 Effecten met betrekking tot belevingsaspecten	24
	8.7 Overige effecten	24
9.	VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	26
10.	OVERZICHT VAN DE LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE	26
11.	EVALUATIE ACHTERAF	27
12.	SAMENVATTING VAN HET MER	27

BIJLAGEN

- 1.A Brief van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Bergen (L), d.d. 25 januari 1990 aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage waarin de Commissie in de gelegenheid is gesteld advies uit te brengen.
- 1.B Brief van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Bergen (L), d.d. 16 februari 1990, waarin wordt vermeld dat de termijn van twee maanden waarbinnen het advies van de Commissie mag worden verwacht, kan beginnen met het tijdstip van ontvangst van de startnotitie.
2. Bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure in "De Wegwijzer" (rubriek "Gemeente Bergen") van 10 januari 1990.
3. Samenstelling van de werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.
4. Lijst van inspraakreacties met bijgevoegd een lijst met samenvatting van inspraakreacties op startnotitie.
5. Lijst van beleidsnota's, beleidsvoornemens en andere documenten die bij de besluitvorming ondermeer van belang kunnen zijn

I. INLEIDING

Per brief van 25 januari 1990 (bijlage 1A) hebben Burgemeester en Wethouders van Bergen (L.), de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER) in verband met de voorgenomen realisering van een 36-holes golfbaan, een hotel en enkele sportaccomodaties op het landgoed "Bleijenbeek" op het grondgebied van de gemeente Bergen.

Aanleiding tot dit verzoek was de mededeling op 4 januari 1990 van de heer mr. H.A.M. Jansen te Amsterdam, inhoudende dat hij namens de initiatiefnemer, Sterna Holland B.V. te Amsterdam, voornemens is een verzoek in te dienen tot het nemen van een besluit bij de voorbereiding waarvan een MER dient te worden gemaakt.

Dat besluit heeft betrekking op het vaststellen van een gewijzigd bestemmingsplan, waardoor het mogelijk zal worden twee golfbanen aan te leggen, alsmede een hotel, een manege en andere recreatieve sportvoorzieningen op te richten, op het landgoed "Bleijenbeek". De mededeling van de initiatiefnemer was vergezeld van een beschrijving van de voorgenomen activiteit (de zgn. startnotitie).

Met de openbare bekendmaking op 10 januari 1990 (bijlage 2) is de procedure voor milieu-effectrapportage (m.e.r.) formeel van start gegaan. In verband met de vertraagde kennisgeving aan de Commissie heeft het Gemeentebestuur van Bergen (L.) bij brief van 16 februari 1990 (bijlage 1B) laten weten dat de termijn van 2 maanden waarbinnen het advies van de Commissie mag worden verwacht, kan beginnen met het tijdstip van ontvangst van de startnotitie (i.c. 30 januari 1990).

Het MER zal dienen ter onderbouwing van de besluitvorming omtrent het te wijzigen bestemmingsplan. Het doel van het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage is de milieu-aspecten van de voorgenomen aanleg van de golfbanen en van de voorgenomen bouw van hotel en enkele recreatieve sportvoorzieningen af te bakenen en de gewenste inhoud van het MER aan te geven.

Het advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling van deze werkgroep is gegeven in bijlage 3 van dit advies.

De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd. Vertegenwoordigers van de Commissie, het bevoegd gezag en de initiatiefnemer wisselden op 10 april 1990 van gedachten naar aanleiding van een concept-advies.

In de volgende hoofdstukken worden de belangrijkste vragen en aandachtspunten genoemd waarop het MER volgens de Commissie ten behoeve van de besluitvorming antwoord zal moeten geven dan wel zal moeten ingaan. Hierbij zijn de inhoudseisen voor een MER volgens artikel 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiene (Wabm) gevolgd.

Bij de opstelling van het advies zijn de binnengekomen inspraakreacties die betrekking hebben op milieu-aspecten in de beschouwing betrokken. Een groot aantal reacties op de startnotitie heeft echter geen betrekking op de inhoud van het op te stellen MER maar loopt vooruit op de bestemmingsplanwijziging die noodzakelijk is voor realisering van de voorgenomen activiteit (zie bijlage 4).

2. **SAMENVATTING VAN HET ADVIES**

De initiatiefnemer heeft het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Bergen (L.) medewerking gevraagd bij de aanleg van een golfbanencomplex annex hotel op het landgoed "Bleijenbeek" op het grondgebied van de Gemeente Bergen (L.). Deze gemeente zal hiertoe het thans geldende bestemmingsplan moeten herzien.

Het milieu-effectrapport (MER) zal dienen als hulpmiddel bij de besluitvorming over het nieuw vast te stellen bestemmingsplan.

Het doel van het onderhavige advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage is de milieu-aspecten van de voorgenomen activiteit en van mogelijke alternatieven af te bakenen en de gewenste inhoud van het MER aan te geven. De belangrijkste onderdelen van dit advies zijn hierna samengevat in de vorm van een aantal punten waaraan in het milieu-effectrapport ten behoeve van de besluitvorming aandacht zal moeten worden gegeven.

Presentatie van het MER (hoofdstuk 3)

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven zullen overzichtelijk en in begrijpelijke taal moeten worden gepresenteerd, waar mogelijk ondersteund door passend beeldmateriaal. Achtergrondgegevens kunnen in bijlagen worden opgenomen.

Probleemstelling en doel (hoofdstuk 4)

Aangegeven moet worden welke ontwikkelingen de initiatiefnemer tot de huidige plannen in dit natuurwetenschappelijk en landschappelijk waardevolle en mogelijk kwetsbare gebied hebben gebracht. Hierbij moeten de behoeferaming en de verwachte herkomst van potentiële bezoekers en gasten aan de orde komen, alsmede een motivering van de locatiekeuze.

Een duidelijke en operationele beschrijving van het doel van de voorgenomen activiteit is noodzakelijk, o.a. in verband met de beschrijving van alternatieven.

De voorgenomen activiteit en de alternatieven (hoofdstuk 5)

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit moet aandacht worden besteed aan:

- De beoogde locatie, eisen van golfterreinen, de voorgenomen inrichting; de werken en werkzaamheden in de bouw- en aanlegfase alsook de fasering van die werken, de bijstellingsmogelijkheden die open worden gehouden, het gebruik en beheer in de exploitatiefase, het beheer van de groenvoorzieningen, criteria voor en omvang van waterhuishoudkundige beheersmaatregelen, de mogelijkheden voor recreatief medegebruik en de wijze van behandeling van onvoorziene milieu-effecten, veranderingen in agrarische bedrijfsvoering, verplichtingen op grond van diverse wetten (paragraaf 5.2).

De redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven moeten betrekking hebben op:

* De ontwikkelingen met betrekking tot inrichting, gebruik en beheer van het gebied, indien de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden: de referentie of ook wel het "nul-alternatief" .¹

* De motivatie van de keuze en de beschrijving van de alternatieven, die door een wisselende combinatie van onderstaande drie aspecten tot stand kunnen komen:

• **Inrichtingsalternatieven:** de exacte begrenzing van het complex, verhouding bebouwd/onbebouwd, en de ligging en inpassing van de 36 banen in het beschikbare terrein, rekening houdend met geomorfologische, waterhuishoudkundige, landschappelijke en cultuurhistorische aspecten, eventuele verbouw van landbouwbedrijf tot manege. (subparagraaf 5.4.2).

• **Varianten en uitvoeringsalternatieven:** cultuurtechnische maatregelen, materiaalkeuze en vormgeving, hoogteligging, begeleidende groenvoorzieningen, zonering naar de intensiteit van het grondgebruik, detaillering van roughs en fairways, (her)inrichting van bossen en ruïneterrein, periode van uitvoering in het jaar (subparagraaf 5.4.3).

• **Gebruiks- en beheersaspecten:** het al dan niet organiseren van grote evenementen, gebruik en beheer van groenvoorzieningen (berekening en gebruik diverse bestrijdingsmiddelen), waterpartijen, aangrenzende bossen, ruïneterrein, diverse gebouwen, verwerking van afvalwater, verlichting van terreinen en gebouwen (subparagraaf 5.4.4).

* Het meest milieu-vriendelijke alternatief. Dit betreft een combinatie van inrichtings-, beheers- en gebruiksvarianten, waarbij

• bestaande waarden van natuur en landschap zoveel mogelijk worden ontzien;

• de ecologische structuur zo veel mogelijk wordt gehandhaafd en waar mogelijk versterkt;

• bodem, oppervlaktewater en grondwater zo min mogelijk worden aangetaast;

• compenserende maatregelen worden getroffen, voorzover schade aan natuur en landschap onvermijdelijk is;

• nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en landschapsbouw worden aangegrepen (paragraaf 5.5).

Te nemen en eerder genomen besluiten (hoofdstuk 6)

Te nemen en eerder genomen overheidsbesluiten welke randvoorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan het betreffende besluit waarvoor het MER wordt opgesteld, moeten worden vermeld ².

1 Zie ook paragraaf 5.3, 5.5 en 7.5.

2 Zie ook bijlage 5.

Het bestaande milieu (hoofdstuk 7)

De bestaande toestand van het milieu en de te verwachten ontwikkelingen van dat milieu van het studiegebied moeten worden beschreven op basis van:

- abiotische aspecten zoals de geohydrologische en geomorfologische gesteldheid, de bodemgesteldheid en de oppervlaktewaterkwaliteit, de relaties hiertussen, ontwikkelingspotenties (paragraaf 7.2);
- biotische aspecten: flora, fauna, functies van de verschillende terreintypen, ecologische relaties, ontwikkelingspotenties van de vegetatie in relatie met abiotische factoren (paragraaf 7.3);
- huidig bodemgebruik en landschap: huidige bestemmingen en functies, visueel ruimtelijke kenmerken en cultuurhistorische elementen (paragraaf 7.4);
- autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen welke rekening houden met rijksbeleidsontwikkelingen ten aanzien van: bosbouw, recreatie, mestwetgeving (paragraaf 7.5) ³.

Beschrijving van de gevolgen voor het milieu (hoofdstuk 8)

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en de alternatieven zijn van belang:

- effecten op de geomorfologische gesteldheid en bodemgesteldheid (paragraaf 8.2);
- effecten op de (geo)hydrologische gesteldheid (grond- en oppervlaktewater) (paragraaf 8.3);
- effecten op de flora, vegetatie en fauna (paragraaf 8.4);
- effecten op het landschap (paragraaf 8.5);
- effecten met betrekking tot belevingsaspecten (paragraaf 8.6).

Ook consequenties voor agrarische activiteiten en de daarmee samenhangende milieu-effecten, effecten van activiteiten die ontstaan als gevolg van de voorgenomen activiteit, alsmede veranderingen in recreatieve druk en veranderingen in de verkeerskundige situatie, behoren bij de effectbeschrijving te worden betrokken (paragraaf 8.7).

Vergelijking van de alternatieven (hoofdstuk 9)

De gevolgen voor het milieu van de verschillende alternatieven en de voorgenomen activiteit moeten met elkaar en met de in paragraaf 5.3 en 7.5 beschreven beleidsontwikkelingen en de autonome ontwikkeling van het milieu worden vergeleken.

Overzicht van leemten in kennis en informatie (hoofdstuk 10)

In hoeverre onzekerheden en onnauwkeurigheden in voorspellingsmethoden, gebruikte gegevens en te verwachten milieugevolgen zijn blijven bestaan moet worden aangegeven.

De betekenis van de leemten in kennis en informatie voor de besluitvorming dient eveneens te worden vermeld.

3 Zie ook paragraaf 5.3.

Evaluatie achteraf (hoofdstuk 11)

Het MER zal een aanduiding kunnen bevatten van het evaluatieprogramma dat zal worden opgesteld.

Samenvatting van het MER (hoofdstuk 12)

De hoofdpunten uit het MER zullen in de samenvatting moeten worden gepresenteerd.

3. PRESENTATIE VAN HET MER

De rol van milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de besluitvorming over een voorgenomen activiteit maakt het noodzakelijk dat het MER toegankelijk en begrijpelijk is voor een breed samengesteld gezelschap van betrokkenen: besluitvormende organen, adviserende deskundigen en derden die via de daarvoor bestaande procedures hun invloed willen doen gelden. Elk van deze doelgroepen moet uit het MER de relevante informatie kunnen afleiden, en wel zodanig dat men deze informatie ook kan hanteren en desgewenst verifiëren. Dit stelt hoge eisen aan de presentatie van het MER. In verband hiermee beveelt de Commissie het volgende aan:

- De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven zullen overzichtelijk gepresenteerd en voor alle betrokken partijen toegankelijk moeten zijn. In het MER dient te worden ingegaan op de bij derden levende vragen omtrent het project, zoals de vragen die in het kader van de inspraak naar aanleiding van de Startnotitie naar voren zijn gekomen. Te sterke vereenvoudigingen enerzijds en slechts voor ingewijden toegankelijke vaktaal anderzijds behoren te worden vermeden.

Belangrijke keuzen, gemaakt tijdens de opstelling van het MER, dienen duidelijk naar voren te komen. Indien bij de opstelling van het MER is afgeweken van de richtlijnen, dient dit duidelijk en gemotiveerd te worden aangegeven.

- Het is wenselijk het MER beknopt van opzet te houden en het te voorzien van een goed op de inhoud afgestemde samenvatting. Van belang zijnde leemten in kennis dienen ook in de samenvatting te worden weergegeven.
- Het verdient aanbeveling om de achtergrondgegevens die de conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen niet in het MER zelf te vermelden, maar zulke informatie in bijlagen op te nemen.
- Achtergrondgegevens die noch in het MER zelf, noch in bijlagen worden opgenomen, dienen wel beschikbaar te zijn voor geïnteresseerden. In het MER en in eventuele bijlagen dient ernaar te worden verwezen.
- Een verklarende begrippenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn in verband met de leesbaarheid van belang.
- Het MER dient bij voorkeur te worden opgebouwd volgens de volgorde zoals aangegeven in artikel 4.1j van de Wabm.
- De informatie dient behalve, in tekstvorm, ook zoveel mogelijk in de vorm van kaarten, figuren, tabellen, schema's en dergelijke te worden gepresenteerd. Aan de begrijpelijkheid van dit beeldmateriaal en aan de samenhang hiervan met de tekst dient bijzondere aandacht te worden besteed. De kaartschaal dient goed aan te sluiten bij de weer te geven gegevens en bij de mate van detail.

4. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd" (art 41 j, lid 1, sub a van de Wabm).

Het MER dient een overzicht te bevatten van de ontwikkelingen die de initiatiefnemer tot de huidige plannen hebben gebracht.

De ontwikkelingen op de markt, waarop de initiatiefnemer wil gaan opereren en het maatschappelijk belang van de aanleg van de golfbaan in relatie tot de reeds bestaande banen dient te worden besproken.

Aangegeven moet worden van welke behoefte- en geografische herkomst van bezoekers c.q. gasten wordt uitgegaan. Hierbij kan rekening worden gehouden met de bereidheid om een grote afstand af te leggen voor het beoefenen van golfsport. Het Toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan (TROP) Maasvallei Noord-Limburg en het provinciaal "Afwegingskader voor golfsportprojecten in Limburg" dienen hierbij eveneens te worden betrokken.

Tevens dient in het MER een motivering van de locatiekeuze te worden gegeven. Hierbij is het met name van belang zich te realiseren dat het plan- en studiegebied zijn gelegen in een waardevol en kwetsbaar gebied, hetgeen o.a. tot uitdrukking komt in vastgestelde Rijks- en provinciale beleidsnota's ⁴ en in beleidsvoornemens ⁵.

Voor de besluitvorming over de voorgenomen activiteit in dit kwetsbare gebied is het van belang een duidelijke beschrijving te geven van de criteria die een rol hebben gespeeld bij de keuze van juist deze locatie en een beschrijving van andere locaties die in overweging zijn genomen.

De formulering van het doel van het project is bepalend voor het kader waarbinnen alternatieven (redelijkerwijs in beschouwing te nemen middelen om het doel te bereiken) dienen te worden beschreven. Een duidelijke en operationele omschrijving van het doel is dan ook noodzakelijk. Hierbij dient de initiatiefnemer tevens aan te geven hoe intensiteit en spreiding van het gebruik over het jaar zijn verdeeld.

4 Zie Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud, resp. Streekplan Noord- en Midden-Limburg.

5 Zie o.a. Natuurbeleidsplan en inspraakreactie nr. 20.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Het MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze, waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen"* (art. 41 j, lid 1, sub b van de Wabm).

5.1 ALGEMEEN

In het MER moeten de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven dan wel varianten daarop worden beschreven en uitgewerkt, voor zover relevant voor de besluitvorming.

De voorgenomen activiteit is de keuze van de initiatiefnemer voor deze locatie. Plannen waarbij het doel dat met de voorgenomen activiteit wordt nagestreefd onvoldoende kan worden bereikt, worden niet als in beschouwing te nemen alternatieven aangemerkt.

5.2. DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT

De Commissie is zich ervan bewust dat in dit stadium van de voorgenomen activiteit en in het kader van de onderhavige besluitvorming geen gedetailleerde informatie kan worden gegeven over vele aspecten van de uitvoerings- en beheersfase. Met inachtneming hiervan zal de beschrijving van de voorgenomen activiteit betrekking moeten hebben op:

- de beoogde locatie: de ligging ten opzichte van waterlopen, fysisch-geografische structuren, bossen, natuurgebieden, wegen, bewoningskernen, agrarische bedrijven en recreatiegebieden;
- de eisen die het gebruik als golfterrein aan het plangebied stelt met name ten aanzien van bodemopbouw, maaiveldsligging en grondwaterstand (rekeninghoudend met de lokale bodemtextuur);
- de voorgenomen inrichting: de plaats, omvang en vormgeving van de te realiseren voorzieningen; dit betreft zowel voorzieningen voor de specifieke functie van de afzonderlijke onderdelen (b.v. golfterreinen, hotel, sportaccomodaties, wel of geen manege, andere bebouwing, hekwerken, wegen, ontsluiting van het terrein, verlichting, verkeerstechnische voorzieningen) alsook geleidende, accentuerende, verfraaiende of camouflerende voorzieningen (b.v. grasvelden, groenstroken); andere inrichtingsmaatregelen, te treffen in het kader van "compensatie" van te verliezen natuurwaarden (natuurtechnische milieubouw, natuurontwikkeling) en met het oog op de bescherming van het milieu; cultuurtechnische maatregelen betreffende de waterhuishouding en de bodem (bodemprofiel, bodemgebruik, maaiveldsligging e.d.);
- de werkzaamheden in de bouw- en aanlegfase (grondverzet, ingrepen in de waterhuishouding, te gebruiken machines en installaties, aanpassing wegen en kruispunt, bouwverkeer) en de fasering van deze werkzaamheden (duur, volgorde en periode van de werkzaamheden);

- de wijze waarop tijdens de uitvoering van het project aandacht wordt besteed aan de archeologische exploratie van het bodemarchief⁶;
- de (her)inrichting van plan- en (delen van) studiegebied zoals de bossen o.a. voor recreatief medegebruik;
- de bijstellingsmogelijkheden die men voor de realisering van de verschillende fasen open wil houden: de mogelijke aard en omvang daarvan alsook de procedure volgens welke tot bijstelling zal kunnen worden besloten;
- het gebruik en beheer in de exploitatiefase: aard van de exploitatieopzet (openbaar, commercieel, besloten), gemiddelde en piek-bezoekersaantallen, bezettingsgraad, circulatiefactor, gebruiksintensiteit van hotel, restaurant, en andere (sport)recreatieve voorzieningen, piekintensiteiten van automobielen, omvang, samenstelling en beheer van afvalstromen, energiebeheer;
- het beheer van de groenvoorzieningen: maaibeheer, bemesting, gebruik bestrijdingsmiddelen, wijze van bestrijding van overlast door mollen e.d.;
- criteria voor en omvang van waterhuishoudkundige beheersmaatregelen, zoals grondwaterstandbeheersing en beregening met oppervlaktewater en/of met ter plaatse opgepompt grondwater;
- de wijze van behandeling van onvoorziene milieu-effecten en omstandigheden: de te volgen procedures en de eventueel te treffen voorzieningen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de mogelijkheid dat de milieu-effecten van het voorziene gebruik van de baan en de andere recreatieve voorzieningen in ernstige mate nadeliger blijken te zijn dan was voorspeld. Daarnaast kunnen zich tijdens de exploitatie onvoorziene ontwikkelingen voordoen (bijvoorbeeld een veel grotere toeloop dan was verwacht), die het milieu direkt nadelig beïnvloeden of maatregelen ter bescherming van het golfterrein nodig maken die invloed hebben op het milieu;
- veranderingen in agrarische bedrijfsvoering, waaronder de voorgenomen verplaatsing van landbouwbedrijven;
- verplichtingen op grond van de Boswet, Natuurschoonwet en Monumentenwet.

Dit alles voorzover het van belang kan zijn voor de beschrijving en beoordeling van de milieu-effecten in het kader van de aan de orde zijnde besluitvorming en voorzover er reeds in dit stadium van de planvorming inzicht in kan worden gegeven.

⁶ zonodig de Stichting RAAP te Amsterdam en/of ROB te Amersfoort hierover benaderen.

5.3 REFERENTIE

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden en de huidige bestemming en het huidige gebruik van de verschillende onderdelen van het gebied in wezen niet zou veranderen. De dan voorkomende situatie ten aanzien van inrichting, gebruik en beheer, ook wel aangeduid als "nul-alternatief", dient als referentie in de studie te worden opgenomen. Hierbij kan rekening worden gehouden met autonome ontwikkelingen. Hierbij zouden twee scenario's kunnen worden beschreven: een zonder en een met stringente wijzigingen van beleid. Te denken valt aan beleidsmatige ontwikkelingen op het gebied van de bosbouw, de mestwetgeving en regelgeving ten aanzien van bestrijdingsmiddelengebruik ⁷.

Gelet op het feit dat het plangebied grotendeels in een waardevol en mogelijk kwetsbaar gebied is gelegen (in het SNLB, september 1984, als grote landschapseenheid aangegeven), ligt het in de rede bij de beschrijving van het nulalternatief (indien nodig voor een milieuvriendelijke variant) ook rekening te houden met een situatie waarin de ingrepen (waterhuishouding, bodemgebruik) als gevolg van de in 1984 afgeronde ruilverkaveling Bergen zoveel mogelijk ongedaan zouden zijn gemaakt ⁸.

Ook verdient het aanbeveling na te gaan in hoeverre er mogelijk voormalige (illegale) stortplaatsen in het onderhavige gebied aanwezig zijn om daardoor in de uitvoeringsfase milieuhygiënisch onverantwoordelijke situaties en vertragingen te vermijden.

Het nulalternatief is weliswaar geen alternatief in de betekenis van een effectief middel om de plannen van de initiatiefnemer te realiseren, maar kan, mede tegen de achtergrond van hetgeen in het MER naar voren zal komen over de milieu-implicaties van de voorgenomen activiteit en van de alternatieven, wel degelijk een rol spelen bij de besluitvorming ⁹.

5.4 ALTERNATIEVEN EN VARIANTEN

5.4.1 Algemeen

De keuze van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven en varianten moet in het MER zorgvuldig worden gemotiveerd. De alternatieven zullen wat betreft diepgang en detaillering vergelijkbaar moeten zijn. In het MER moet worden aangegeven hoe en in welke mate de voorgestelde plannen van de initiatiefnemer kan worden bereikt met behulp van elk van de beschouwde alternatieven.

7 Zie ook paragraaf 5.5 en 7.5.

8 Zie ook paragraaf 5.5 en 5.7.

9 Zie ook paragraaf 5.5.

Alternatieve locaties hebben een beperkte betekenis bij de besluitvorming over de wijziging van het bestemmingsplan dat voorziet in de aanleg van een golfbaan en de bouw van een hotel en diverse sportaccomodaties. In dit verband heeft de Commissie in hoofdstuk 4 wel gewezen op de locatiekeuze.

Alternatieven en varianten moeten in dit geval dan ook gezocht worden in de sfeer van de inrichting, de uitvoering, het gebruik en het beheer op de gekozen locatie.

De onder 5.2 genoemde onderdelen van de voorgenomen activiteit dienen per alternatief aan de orde te komen op de daar aangegeven wijze. De te presenteren alternatieven kunnen worden samengesteld uit combinaties van verschillende varianten per aspect.

5.4.2 Inrichtingsalternatieven

Relevante inrichtingsalternatieven kunnen betrekking hebben op de exacte begrenzing van het golf- annex hotelcomplex als geheel, het ruimtebeslag, ontwerp en ligging van de 36 banen en de driving range en de verhouding bebouwd/onbebouwd alsmede op de ligging en inpassing van de onderdelen.

Hierbij kan gedacht worden aan een zodanige situering van planonderdelen dat zoveel mogelijk bij de (geomorfologische en waterhuishoudkundige) terreineigenschappen wordt aangesloten gelet op de te stellen terreineisen. Inrichtingsvarianten, met een zo compact mogelijke opzet, een minimum aan ruimtebeslag en een verdere concentratie van de intensief te gebruiken voorzieningen (hotel, driving range, andere sportaccomodaties, parkeerplaatsen) bij de huidige ontsluitingswegen, zouden ook kunnen worden opgenomen. Verschillende vormen van (her)inrichting van de aangrenzende bossen voor recreatief medegebruik (al dan niet voor golfdoeleinden) en voor natuurbeheer zijn mogelijk. Ook het al dan niet verbouwen van een landbouwbedrijf tot manege met bijbehorende ruiterspaden en het al dan niet (her)inrichten van de ruïne en/of het omliggend terrein kunnen als varianten in de beschouwing worden betrokken.

Andere mogelijkheden zijn alternatieven die zoveel mogelijk rekening houden met landschap en cultuurhistorie. Daarbij valt concreet te denken aan het openhouden van oud-bouwland-complexen, verdichting van beplanting in het beekdal en het herstellen c.q. handhaven van lanenstructuren [¹⁰].

5.4.3 Uitvoeringsalternatieven van het inrichtingsplan

Onderdelen van het project kunnen, ook als de voorgenomen activiteit vaststaat, op uiteenlopende manieren worden gerealiseerd. Daarbij valt te denken aan:

¹⁰ Zie ook inspraakreactie nr. 20.

- cultuurtechnische maatregelen ten behoeve van wegen, ontsluiting van het terrein, waterhuishouding en golftechnische voorzieningen;
- materiaalkeuze en vormgeving van gebouwen en bouwwerken;
- hoogteligging en uitvoering van het terrein; padenstelsels; parkeerfaciliteiten (aantal plaatsen, aard van verharding van het parkeerterrein);
- de begeleidende groenvoorzieningen zoals: omvang, inrichting en uitvoering van bosschages, singels, waterpartijen en grasvelden (open/gesloten, geaccidenteerd/vlak), het aantal te kappen en te planten bomen, al of niet ingrijpen in bestaand reliëf, al of niet uitgaan van bestaande landschapsstructuur, accentuerend of camouflerend;
- het aanbrengen van zoneringen naar intensiteit van het terreingebruik;
- de detaillering van roughs en fairways;
- de periode waarin bepaalde werkzaamheden worden uitgevoerd: al dan niet tijdens broed- en/of groeiseizoen, al dan niet gedurende winterslaap van vleermuizen.

5.4.4 Gebruiks- en beheersaspecten van het plan

Hebben de bouw en de inrichting eenmaal plaatsgevonden, dan kan het gebruik en beheer in sommige gevallen nog op verschillende, met het oog op milieu en besluitvorming relevante, manieren worden geregeld. Gedacht kan worden aan:

- het al dan niet organiseren van grote evenementen (open golfwedstrijden, aantal malen per jaar) in verband met verkeersaantrekkende werking (aantal verwachte bezoekers, aantal auto's) en in verband met de slempgevoeligheid van de bodem in bepaalde deelgebieden;
- gebruik en beheer van groen- en andere golfvoorzieningen: mechanische of chemische onkruidbestrijding, mate en wijze van bemesting, mate waarin en wijze waarop wordt gemaaid, gekapt en beplant, mate waarin wordt beregend en herkomst van beregeningswater, mate waarin en wijze waarop ongewenste dieren (waaronder wormen) en schimmels worden geweerd dan wel bestreden. Dit alles uitgesplitst naar de verschillende onderdelen (driving range, greens, tees, fairways, roughs, bunkers);
- beheer van aan te leggen waterpartijen, welke al of niet als waterhazard dienst doen;
- gebruik en beheer van de aangrenzende bossen voor recreatie en natuurbeheer;
- gebruik en beheer van de ruïne en het omliggend terrein, al dan niet als recreatief attractiepunt;
- gebruik, beheer en onderhoud van de gebouwen, zoals hotel en diverse sportaccomodaties;

- verwerking van afvalwater, gezien de capaciteit van rioolstelsel¹¹;
- verlichting van terreinen en gebouwen.

5.5

HET MEEST MILIEUVRIENDELIJKE ALTERNATIEF

Artikel 41j, lid 3 van de Wabm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief dient in ieder MER te worden beschreven¹². Het allerbelangrijkste bij het meest milieuvriendelijke alternatief is een situering, inrichting en gebruik van de golfbaan, het hotel etc. op een zodanige wijze dat het meest recht wordt gedaan aan de natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden van het gebied. Het betreft hier dus in wezen een combinatie van die (reeds behandelde) inrichtings-, beheers- en gebruiksvarianten die, binnen de randvoorwaarde dat het doel van het project wordt gerealiseerd, aan de volgende uitgangspunten voldoet:

- bestaande waarden van natuur en landschap worden zoveel mogelijk ontzien (hierbij kan o.a. aan dassen(burchten) worden gedacht);
- de ecologische structuur wordt zoveel mogelijk gehandhaafd en waar mogelijk versterkt¹³;
- de bodem en de regimes van het oppervlaktewater (beken en lossingen) en van het grondwater worden zo weinig mogelijk aangetast; bodem, oppervlaktewater en grondwater worden zo weinig mogelijk belast met gebiedsvreemde stoffen;
- voorzover schade aan natuur en landschap onvermijdelijk is worden elders extra voorzieningen aangebracht voor de verhoging van natuurwaarden in het gebied;
- nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en landschapsbouw worden zoveel mogelijk aangegrepen, rekening houdend met de situatie van voor de ruilverkaveling Bergen.

Wat betreft inrichting, uitvoering, gebruik en beheer bestaan er vele mogelijkheden om de kwaliteit van het milieu zoveel mogelijk te ontzien c.q. te bevorderen. Het in de startnotitie gepresenteerde inrichtingsalternatief, waarbij de golfbanen zoveel mogelijk op de landbouwgronden van de locatie wordt aangelegd en tevens zo min mogelijk bos wordt gekapt, kan, naar het oordeel van de Commissie, echter niet zonder meer als het meest milieuvriendelijke alternatief worden aangemerkt. Door de beperkingen in de ruimte kan immers bij verschillende inrichtingsvarianten onvoldoende rekening worden gehouden met

11 Zie hiervoor ook inspraakreactie nr. 21.

12 Zie hiervoor inspraakreacties nr. 6, 7, 20 en 21.

13 Zie ook paragraaf 5.4 locatie-aspecten.

variaties in bodem, geomorfologische- en (geo)hydrologische gesteldheid en kan elders schade aan het milieu optreden, bijvoorbeeld door intensievere landbouwactiviteiten elders ¹⁴.

14 Zie ook paragraaf 5.4.

6. TE NEMEN EN EERDER GENOMEN BESLUITEN

Het MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven" (art. 41 j, lid 1, sub e van de Wabm).

In het MER wordt vermeld ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld en door wie of welke overheidsinstanties dit besluit zal worden genomen ¹⁵. In dit verband zal moeten worden aangegeven welke mate van detail bij het op te stellen bestemmingsplan zal worden gehanteerd: zullen er stringente bestemmingsplanvoorschriften of ruime uitvoeringsbevoegdheden voor het College van Burgemeester en Wethouders in worden aangegeven?

Tevens wordt beschreven volgens welke procedure het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn. Voorts dient te worden vermeld welke ter zake doende overheidsbesluiten reeds zijn genomen en welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of randvoorwaarden kunnen stellen aan het betreffende besluit waarvoor het MER wordt opgesteld, dit onder vermelding van de status van deze besluiten. Tenslotte dient te worden aangegeven welke in verband met het project en de milieu-effecten daarvan relevante besluiten in een later stadium nog zullen (moeten) worden genomen.

Om te kunnen bepalen welke randvoorwaarden of beleidsindicaties gelden voor de vaststelling van het bestemmingsplan dient in het MER in ieder geval aandacht te worden besteed aan de volgende vastgestelde beleidsnota's c.q. -plannen:

- Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud;
- Streekplan Noord- en Midden-Limburg;
- Waterkwaliteitsbeheersplan Provincie Limburg;
- Toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan (TROP) Maasvallei Noord-Limburg;
- Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Bergen (L.);

Tevens dient rekening gehouden te worden met de volgende beleidsvoornemens en andere in dit verband belangrijke documenten:

- Natuurbeleidsplan (beleidsvoornemen);
- Landbouwstructuurnota (beleidsvoornemen);
- Behoeftte-onderzoek Golfspport Nederland;
- Afwegingskader voor golfspportprojecten in Limburg;
- Dassenbeschermingsplan Limburg.

In bijlage 5 zijn nog enkele documenten opgenomen die van belang kunnen zijn bij beoordeling van milieu-aspecten bij de besluitvorming.

15 Zie inspraakreactie nr. 3, 7, 20 en 21.

Met het oog op de besluiten die in verband met het project in een later stadium zullen worden genomen zijn vooral vergunningenprocedures van belang, in het bijzonder op grond van:

- Wet Ruimtelijke Ordening;
- Ontgrondingenwet;
- Boswet;
- Mestwetgeving;
- Lozingsverordening Bergen L.;
- Hinderwet;
- Natuurschoonwet.

7. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE TE VERWACHTEN ONTWIKKELINGEN VAN DAT MILIEU

Het MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen" (art. 41 j, lid 1, sub d van de Wabm).

7.1 ALGEMEEN

De bestaande toestand van het milieu dient te worden beschreven voorzover van belang voor de voorspelling van de gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en alternatieven.

Voor de beoordeling van de gevolgen van de activiteiten is ook een beschrijving van de te verwachten autonome ontwikkeling van het milieu, indien de activiteit niet zal worden ondernomen (zie ook 5.3), van belang. Onzekerheden bij deze beschrijving dienen duidelijk te worden aangegeven. Het kan van betekenis zijn in bepaalde situaties terug te grijpen naar de toestand van voor de ruilverkaveling ¹⁶. De basis van de beschrijvingen wordt gevormd door bestaande literatuur en veldbeschrijvingen.

Het verdient aanbeveling om de beschrijvingen op te bouwen aan de hand van een aantal indicatoren voor milieu-omstandigheden en de te verwachten veranderingen daarin. Aan de hand daarvan kan de toekomstige ontwikkeling van het milieu systematisch worden gevolgd. Hierbij valt met name te denken aan de samenstelling van levensgemeenschappen met speciale aandacht voor indicatorsoorten, alsook de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van het grond- en oppervlaktewater.

In het algemeen kan worden gesteld dat de omvang van het studiegebied wordt bepaald door de redelijkerwijs te verwachten reikwijdte van de effecten. Per milieu-aspect (water, verstoring etc.) kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen en (deels) buiten het plangebied liggen. In dit verband dient tevens een beschrijving te worden gegeven van de ecologische structuur waarvan het gebied een onderdeel vormt. Hierbij dient het onderscheid tussen plangebied en studiegebied duidelijk te worden aangegeven.

Actuele en voldoende gedetailleerde kaarten van het studiegebied en een overzichtskaart van de omgeving zijn hierbij van belang.

De Commissie vraagt in het MER de aandacht voor de in de volgende paragrafen genoemde aspecten van het studiegebied.

¹⁶ Zie ook paragraaf 7.5.

7.2 ABIOTISCHE ASPECTEN [¹⁷

- geomorfologische gesteldheid, bodemgesteldheid;
- beschrijving van de geohydrologische gesteldheid van en de stromingspatronen van vooral het ondiepe grondwater in het studiegebied; hierbij dienen - voor zover mogelijk - minstens de volgende zaken aan de orde te komen: geotechnische opbouw, grondwatertrappen, tijdstijghoogtelijnen van het freatisch grondwater op enkele karakteristieke plaatsen (beekdal, hoger gelegen geomorfologische eenheden), horizontale en verticale grondwaterstroming (waaronder kwel), aandeel van de uitstroming uit het grondwater in het afvoervolume van de waterlopen, vochtige beekdalen;
- relatie tussen enerzijds het (ondiepe) grondwater en het beekwater in het plangebied en anderzijds de (toekomstige) grondwaterwingebieden ten noordwesten en ten zuiden van het plangebied. Indien gegevens hierover beschikbaar zijn kan het van belang zijn rekening te houden met de effecten van de voorgenomen grootschalige vuilstortplaats nabij Wemb net over de landsgrens [¹⁸];
- oppervlaktewaterhuishouding; afvoercharacteristiek van de beken en lossingen, oppervlaktewaterkwaliteit (ook die van de aanwezige poelen en van de slotgracht rond de ruïne Bleijenbeek);
- ontwikkelingspotenties: de gesteldheid van het milieu als uitgangspunt voor mogelijke vergroting van de natuurlijke rijkdom.

7.3 BIOTISCHE ASPECTEN [¹⁹

- flora: zo volledig mogelijke inventarisatie van vegetatietypen, indicatorsoorten voor specifieke milieucondities, met name in relatie tot de grondwaterhuishouding (ondiepe-diepe kwel), bijzondere soorten uit oogpunt van o.a. zeldzaamheid;
- fauna: zo volledig mogelijke inventarisatie van vogelsoorten (dichtheden), voorkomen van soorten zoogdieren (waaronder dassen- (burchten) en vleermuizen), amfibieën, reptielen, dagvlinders, beschrijving van nationaal of regionaal zeldzame soorten;
- functies van verschillende terreintypen: bijv. rustgebied, fourageergebied, broedgebied;
- ecologische relaties tussen gebiedsdelen (landbouwgebieden, ruïne-terrein en de aangrenzende bossen) en met biotopen buiten het plangebied;
- mogelijkheden voor natuurontwikkeling, de potenties van de verschillende terreintypen in relatie tot het milieu (o.a. de gradient van bodemvochtigheid) en in relatie tot elkaar (landschapsecologische samenhangen).

17 Zie hiervoor ook inspraakreactie nr. 20 en 21.

18 Zie hiervoor ook paragraaf 7.5.

19 Zie hiervoor ook inspraakreactie nr. 20 en 21.

De biotische kenmerken moeten gerelateerd worden aan de abiotische factoren en aan het huidige en toekomstige beheer.

7.4 BODEMGEBRUIK, LANDSCHAP [²⁰

- huidige bestemmingen en functies van het plangebied en de omgeving: natuurgebied, bosbouw, landbouw, recreatie, verkeer, wonen;
- mogelijk voormalige (illegale) vuilstortplaatsen [²¹;
- verwijzing naar een beheersplan, bedrijfsplan;
- huidig landbouwkundig gebruik met verdeling van bedrijfsgrootte, gebruiksvorm (in ha of %), gebruik van bestrijdingsmiddelen, bemesting.
- een beschrijving van visueel-ruimtelijke kenmerken en cultuurhistorische elementen, relaties daartussen, dynamiek in de tijd;
- archeologische waarden en objecten. Er zijn aanwijzingen dat in het plangebied mogelijk de overblijfselen van een Romeinse villa zijn gelegen (mondelijke mededeling van de provinciaal archeoloog ROB te Amersfoort).

7.5 AUTONOME ONTWIKKELING

Voor de beoordeling van de gevolgen van de realisering van het complex volgens de verschillende uit te werken alternatieven is niet alleen de nu bestaande toestand van het milieu van belang, maar vooral ook de te verwachten (autonome) ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit niet zou worden ondernomen. Te denken valt hierbij aan ontwikkelingen in de bosbouw, de recreatie en op het gebied van mest- en bestrijdingsmiddelenwetgeving [²².

De aanwezigheid van gevoelige en kwetsbare objecten (zoals natuurgebieden, toekomstige drinkwaterwinningen, ruïne met gracht e.d.) in het studiegebied verdienen bij bovenstaande beschouwing bijzondere aandacht.

20 Zie hiervoor ook hoofdstuk 3, laatste streepje, en inspraakreacties nr. 3 en 4.

21 Zie ook paragraaf 5.3.

22 Zie verder ook hoofdstuk 3 en de scenario-suggestie in 5.3.

8. BESCHRIJVING VAN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Het MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgeno-
men activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een mo-
tivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven" (art. 41 j, lid 1, sub
e van de Wabm).

8.1 ALGEMEEN

De milieugevolgen zullen per alternatief verschillen. Zowel positieve als negatieve gevolgen voor het milieu dienen in het MER te worden aangegeven.

De te verwachten effecten dienen steeds te worden gerelateerd aan de bestaande toestand en de te verwachten (autonome) ontwikkeling van het milieu.

In het MER zal moeten worden aangegeven welke methoden en modellen zijn gehanteerd bij het maken van voorspellingen en welke mate van betrouwbaarheid aan deze methoden kan worden toegekend. In dit verband wijst de Commissie op de reeks "Voorspellingsmethoden m.e.r." die in opdracht van de Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is samengesteld.

In de beschrijving van effecten in het MER dient naar het oordeel van de Commissie de meeste nadruk te liggen op onomkeerbare effecten voor met name het landschap in het studiegebied (zowel de actuele waarden als de ontwikkelingsmogelijkheden), alsook voor flora en fauna. Deze effecten dienen adequaat en, indien de effecten van de alternatieven van elkaar verschillen, per alternatief te worden beschreven. Tevens dient te worden ingegaan op beheersmaatregelen om negatieve effecten te verminderen. Ook positieve effecten kunnen worden vermeld.

De gevolgen voor het milieu zullen bij voorkeur - en indien mogelijk - in absolute zin moeten worden beschreven. Dit is mede van belang voor een zo kwantitatief mogelijke vergelijking van de alternatieven (par. 9).

8.2 EFFECTEN OP GEOMORFOLOGISCHE GESTELDHEID EN BODEMGESTELDHEID ²³

De beschrijving van de effecten in het studiegebied als gevolg van:

- veranderingen in de geomorfologische en bodemkundige gesteldheid, door wijzigingen in de bestaande maaiveldsligging (bijv. het opwerpen van heuvels, het aanbrengen van taluds en waterpartijen of het afvlakken en egaliseren van het bestaande reliëf) en door het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen;

23 Zie hiervoor ook inspraakreactie nr. 2, 3, 6, 7, 20 en 21.

- veranderingen in bodemlagen en bodemopbouw (bijvoorbeeld ten gevolgen van grondverzet);
- optreden van bodemverdichting en slemp als gevolg van berijding, betreding en beregening;
- verandering in de bodem als gevolg van in het beregeningswater aanwezige stoffen, als gevolg van veranderingen in bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen, mate van mineralisatie en in bodemgebruik.

Toelichting: Volgens de startnotitie (p. 6) zal het agrarisch grondgebruik van circa 148 ha thans, worden teruggebracht naar ca. 22 ha in de toekomst. Voor circa 120 ha betekent dit overgang van agrarisch gebruik naar gebruik als golfsterrein c.a. Hiervan zijn circa 4 ha greens die mogelijk intensief beregend moeten worden.

Indien zal worden getracht de achteruitgang in grondoppervlak voor agrarisch gebruik (ten dele) te compenseren door een intensiever gebruik (bijvoorbeeld tuinbouw of eventuele uitbreiding van intensieve veehouderij) van de nog resterende grond met agrarische bestemming dan dienen de milieu-effecten hiervan eveneens te worden beschreven [24].

8.3 EFFECTEN OP (GEO)HYDROLOGISCHE GESTELDHEID (GROND- EN OPPERVLAKTEWATER) [25]

De beschrijving van de effecten in het studiegebied als gevolg van:

- veranderingen in het hydrologisch systeem in het studiegebied als gevolg van wateronttrekking ten behoeve van beregening voor een gemiddeld en een '95%' droog jaar²⁶] en als gevolg van cultuurtechnische maatregelen zoals drainage ten behoeve van aanleg en beheer van het plangebied. Tenminste moeten worden beschreven de veranderingen in de kwaliteit van het grondwater en oppervlaktewater, in de afvoercharacteristieken van de waterlopen en in het regime van het ondiepe grondwater inclusief de effecten hiervan op het oppervlaktewater (beken, lossingen en vennen). Dit opdat duidelijk zal kunnen zijn welke gevolgen toe te schrijven zullen zijn aan de aanleg en het gebruik van het complex;
- veranderingen in aanwezige gradiëntsituaties, zoals de overgang droog-nat, kalkarm-kalkrijk, voedselarm-voedselrijk.

8.4 EFFECTEN OP FLORA, VEGETATIE EN FAUNA [27]

De beïnvloeding van actuele en potentiële biotische waarden kan gebeuren:

24 Zie ook paragraaf 8.6 en 8.7.

25 Zie hiervoor ook inspraakreactie nr.: 3, 4, 6, 7, 16, 20 en 21.

26 Onder een 95 % droog jaar wordt in de hydrologie verstaan een jaar waarin de jaarsom van de neerslag zo klein is dat deze in slechts vijf procent van alle jaren nog kleiner is. Zie ook bijlage 4, reactie nr. 3.

27 zie ook inspraakreactie nr. 20 en 21.

- door direct ruimtebeslag van de aan te leggen voorzieningen ten koste van bestaande waarden, zoals de omvorming van bestaande vegetatie in soortenarme graslanden en veranderingen in populatieomvang door verkleining van de biotoop door kap, aanplant etc.;
- door veranderingen in het hydrologisch systeem, de (geo)morfologische gesteldheid en bodemopbouw, (veranderingen in de hoogteligging van delen van het terrein, toename van de hoeveelheid open water); deze veranderingen kunnen zich ook elders in het studiegebied doen gelden (kweelgebieden); te denken valt aan effecten van verbetering van de ontwatering, door drainage, extra bemaling of definitieve grondwaterverlaging (mineralisatie); effecten van beregening, kwaliteit, kwantiteit en herkomst van beregeningswater;
- door veranderingen in stofconcentraties als gevolg van bemesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen (welke via bodem, drainage e.d. in het grond- en oppervlaktewater terecht kunnen komen);
- door veranderingen van het micro-klimaat, onder meer door het verwijderen van houtopstanden en beïnvloeding van de waterhuishouding;
- door veranderingen in de mate van betreding in het gehele studiegebied (beschadiging van de beplanting, verontreiniging door achtergelaten afval etc.);
- door het aantrekken en aanbrengen van bepaalde plant- en diersoorten (cultuurvolgers), die via concurrentie en predatie meer kwetsbare soorten zouden kunnen verdringen;
- door veranderingen in het beheer van deze soorten (b.v. effecten van bestrijdingsmiddelen en bemesting op kwetsbare flora en fauna);
- door veranderingen in de rust (geluidniveau, lichthinder, recreatiedruk) in het gehele studiegebied;
- door veranderingen van ecologische structuur: barrière-vorming (isolatie) enerzijds en anderzijds het tot stand brengen van refugia en barrièreverminderende voorzieningen (houtwallen), binnen plan- en studiegebied;
- door het creëren van uitgangssituaties voor natuurontwikkeling;
- door veranderingen in gebruik c.q. openheid (voor vleermuizen en zwaluwen) van gebouwen.

8.5 LANDSCHAP [²⁸

De realisering van de plannen betekent een zekere verandering van de bestaande geomorfologische, cultuurhistorische en visuele structuur. De aard van die verandering wordt niet alleen bepaald door de voorzieningen zelf, maar ook door de uitgangspunten voor de vormgeving ervan: is er sprake van camoufleren, van herkenbaar maken of zelfs van accentueren? Wordt uitgegaan van karakteristieke eigenschappen of wordt, al dan niet met gebruikmaking van elementen van het bestaande

²⁸ Zie ook inspraakreactie nr. 3, 4, 16 en 20.

landschap, een nieuw landschap gecreëerd? Denk hierbij aan de oud-bouw-land complexen, verdichting van beplanting in het beekdal en lanenstructuur.

Ook kan het landschap worden beïnvloed, als een verhoogd verkeersaanbod op wegen in de omgeving zou nopen tot verdere aanpassing van die wegen.

Realisering van de plannen zou ook nadelige effecten kunnen hebben op archeologisch interessante objecten in het studiegebied.

De effecten van dergelijke veranderingen op het landschap moeten worden beschreven.

8.6 EFFECTEN MET BETREKKING TOT BELEVINGSASPECTEN [²⁹

De belevingsaspecten hangen samen met de aard van de activiteiten in het landelijke gebied, de aanwezigheid en herkenbaarheid van specifieke elementen en voorzieningen alsmede met de visueel-ruimtelijke kenmerken zoals de geleding en de schaal van het landschap. Ten aanzien van de gebouwde elementen moet worden aangegeven in hoeverre de vormgeving en het materiaalgebruik aansluiten bij de kenmerken van de bestaande streekeigen architectuur van het gebied in het algemeen. Evenzeer zal voor de beplantingselementen moeten worden aangegeven in hoeverre gebruik wordt gemaakt van soorten die van nature in het gebied voorkomen.

De veranderingen in de ruimtelijke structuur dienen op het kaartmateriaal concreet te worden aangegeven. Van belang is hierbij de afwisseling van open ruimten, de begrenzing door massa-elementen (bossen, houtwallen), de maten en de lengte-breedteverhouding van de open ruimten.

De veranderingen ten gevolge van een toegenomen verkeersbewegingen, ook op tijdstippen die niet normaal zijn in het landelijk gebied, zullen hier aandacht moeten krijgen. Te denken valt aan geluidhinder, luchtverontreiniging, lichthinder en (gevoelens van) verkeersonveiligheid ten gevolge van gemotoriseerd verkeer. Dit is met name van belang wanneer de initiatiefnemer van plan is toermooien of bijzondere evenementen te organiseren met extra verkeersaantrekkende werking.

8.7 OVERIGE EFFECTEN [³⁰

Tot deze categorie behoren de effecten als gevolg van veranderingen in de recreatieve druk op en nabij recreatieve voorzieningen elders (afname door concurrentie dan wel toename door overloop- en uitstralingseffecten, bijvoorbeeld in de startnotitie genoemde relatie met

29 Zie ook inspraakreactie nr. 1, 3, 5, 7 en 20.

30 Zie ook inspraakreactie nr. 3 en 6.

het recreatiegebied Leuken-Seurenheide) en veranderingen in de verkeerskundige situatie ook elders in het studiegebied. Hierbij kan gedacht worden aan de aansluiting van de weg Afferden-Siebengewald op de N271 |³¹.

In hoeverre de voorgenomen activiteit van invloed zal zijn op de agrarische bedrijven en de daarmee samenhangende milieu-effecten in en rond de locatie behoort ook aan bod te komen |³². Ook de eventuele effecten van activiteiten van particuliere ondernemers die optreden als gevolg van de voorgenomen activiteit in de periferie van het terrein en effecten van maatregelen ter bescherming van derden kunnen daarbij aan de orde komen.

Er zou in dit verband concreet aandacht besteed kunnen worden aan eventuele synergistische en cumulatieve effecten, zoals bijvoorbeeld in de waterhuishouding: de combinatie van opstuwen, draineren en bemesten.

31 Zie ook paragraaf 8.6.

32 Zie ook paragraaf 8.2.

9. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven"* (art. 41 j, lid 1, sub f, Wabm).

De alternatieven moeten, althans wat hun milieu-aspecten betreft, in relatie worden gezien met de autonome ontwikkeling van het milieu, waarbij de in paragraaf 5.3 gesuggereerde scenario's moeten worden beschouwd. Het tabellarisch aangeven van de milieugevolgen per aspect en per alternatief biedt een goede basis voor een onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Overige aandachtspunten bij dit onderdeel van het MER kunnen zijn:

- een beschouwing over de mate waarin de initiatiefnemer bij elk van de alternatieven denkt zijn doelstellingen te kunnen verwezenlijken;
- een beschouwing over de positieve en negatieve gevolgen van ieder alternatief en de daarbij in het geding zijnde belangen;
- een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieu-aspect, waarbij afweging van ongelijksoortige milieu-aspecten dient te worden vermeden.

Op grond van de m.e.r.-regeling in de Wabm is de initiatiefnemer niet verplicht om in het MER kostenaspecten aan de orde te laten komen. Desondanks zou een globale kostenvergelijking van de in beschouwing genomen alternatieven in het MER kunnen worden opgenomen.

10. OVERZICHT VAN LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder sub d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens"* (art. 41 j, lid 1, sub g, Wabm).

Het MER dient aan te geven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd, evenals de reden waarom en de betekenis van deze leemten voor de besluitvorming. Daarbij kunnen ook worden vermeld:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens (b.v. inventarisaties en karteringen);
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden;
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte en langere termijn.

11. EVALUATIE ACHTERAF

De vastgestelde leemten in kennis en informatie kunnen worden gezien als onderwerpen van voortgaande studie en behoren mede te worden betrokken bij een in concept op te stellen evaluatieprogramma van de daadwerkelijk optredende gevolgen voor het milieu mede op basis van de in het MER opgenomen voorspellingen. Dit concept-evaluatieprogramma zal in het MER kunnen worden beschreven.

Bij deze evaluatie zal kunnen worden ingegaan op:

- de wijze van inventarisatie van de vegetatie- en fauna-ontwikkeling;
- de vegetatie-ontwikkeling (aanwezigheid en bedekking van indicatorsoorten) die is opgetreden als gevolg van de genomen inrichtings- en beheersmaatregelen;
- de aantalsontwikkeling van indicatorsoorten voor de fauna met speciale aandacht voor het voorkomen van dassen en van vleermuizen;
- beekpeilen, grondwaterstanden in zowel het plan- als het studiegebied;
- kwaliteit van beek- en grondwater in het studiegebied.

De evaluatie kan worden gecombineerd met een programma van maatregelen voor controle en nazorg.

12. SAMENVATTING VAN HET MER

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven"* (art. 41 j, lid 1, sub h van de Wabm).

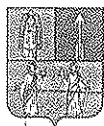
De samenvatting van het MER dient de belangrijkste elementen van het rapport te presenteren:

- Motivering van het belang van het voornemen.
- Keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast.
- Beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu (mede ten behoeve van de evaluatie achteraf).
- Zo objectief mogelijke beschrijving en voorspelling van de effecten van de verschillende alternatieven.
- Vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor
de inhoud van het milieu-effectrapport
golf resort hotel Sterna te Bergen (L)

BIJLAGE 1A

GEMEENTEBESTUUR VAN BERGEN (L.)

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
30 JAN. 1990	
223-90 Pres/Be/	
Deuren:	270-1

De commissie voor de
milieu-effectrapportage
Postbus 2345

3500 GH UTRECHT.

BIJLAGEN: 1.

UW KENMERK:

UW BRIEF VAN:

ONS KENMERK:

DATUM:

ONDERWERP:

225.

25 januari 1990.

Startnotitie milieu-
effectrapportage.

Geachte commissie,

Ter voldoening aan het gestelde in artikel 41, 1, lid 3 van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne zenden wij U hierbij een exemplaar van de op 4 januari jl. ontvangen "startnotitie milieu-effectrapportage Golf Resort Hotel Sterna Bergen (L.)".

De startnotitie werd ontworpen namens Sterna Holland B.V., Johannes Vermeerstraat 81, 1071 DP Amsterdam.

De notitie houdt verband met onder andere de voorbereiding van een wijziging van het geldend bestemmingsplan "Buitengebied" ten behoeve van de aanleg van een 36 holes golfbaan met bijbehorende voorzieningen, de oprichting van een manege, een hotel, binnen- en buiten tennisbanen en een squashruimte op het landgoed Bleijenbeek te Afferden, gemeente Bergen (L.).

Graag ontvangen wij van U op zo kort mogelijke termijn advies over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN BERGEN (L.),
De secretaris, De burgemeester,

Man:

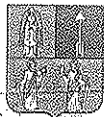
Conc.: Je.
Typ.: Ke.
Coll.:

Postbus 140
5854 ZJ BERGEN (L.)

Telefoon: 08854-1441
Telefax: 08854-2944
Postrekening: 10.31.658

Bankrelaties: A.B.N. Bergen (L.) nr. 57.98.00.407
Rabobank Bergen (L.) nr. 10.60.02.163

BIJLAGE 1B

GEMEENTEBESTUUR VAN BERGEN (L.)

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
Inpakmoment:	19 FEB. 1990
Nr:	414-90 TH.
Dossier:	270-11

De Commissie voor Milieu
Effect Rapportage
Postbus 2345

3500 GH UTRECHT.

BILAGEX):

UW KENMERK:

UW BRIEF VAN:

ONS KENMERK:

DATUM:

7 februari 1990.

16 februari 1990.

ONDERWERP:

Samenstelling M.E.R.-werkgroep
Golf Resort Hotel Sterna Bergen (L.).

Geachte Commissie,

Naar aanleiding van Uw bovenaangehaalde brief delen wij U mede, dat wij kunnen instemmen met de samenstelling van de M.E.R.-werkgroep.

Verder zij vermeld, dat wij ons ervan bewust zijn dat door U de startnotitie vrij laat ontvangen werd, waardoor de wettelijke termijn, waarbinnen door U advies zou moeten worden gegeven, moeilijk haalbaar lijkt.

Wij stellen ons daarom voor, dat de termijn van 2 maanden waarbinnen wij het advies van U mogen verwachten begint met het tijdstip van ontvangst door U van een exemplaar van de startnotitie.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN BERGEN (L.),
De secretaris, De burgemeester,

Man:

Conc.: Je.
Typ.: Ab.
Coll.:

Postbus 140
5854 ZJ BERGEN (L.)

Telefoon: 08854-1441
Telefax: 08854-2844
Postrekening: 10.31.658

Bankrelaties: A.B.N. Bergen (L.) nr. 57.98.00.407
Rabobank Bergen (L.) nr. 10.60.02.163

BIJLAGE 2

GEMEENTE BERGEN

Startnotitie Milieu- Effect Rapportage

Burgemeester en Wethouders maken bekend, dat door Sterna Holland bv., Johannes Vermeerstraat 81, 1071 DP te Amsterdam, tel. 020-768912 de startnotitie in het kader van de Milieu Effect Rapportage (MER) inzake een multifunctioneel recreatieproject op het landgoed Bleijenbeek te Afferden is ingediend. Dit project, bevattende een resorthotel, golfaccommodatie, (overdekte) tennisbanen, squash-ruimten en een manege is gepland in een gebied ter grootte van ongeveer 148 Ha. Het milieu-effect rapport wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming op het gebied van de Wet op de Ruimtelijke Ordening de ontgrondingswet, de mestwetgeving, de wet-verontreiniging oppervlaktewater, de Hinderwet, natuurschoonwet en Boswet. Deze startnotitie ligt met ingang van maandag 15 januari 1990 gedurende een

periode van 30 dagen voor een ieder ter inzage in de plaatselijke bibliotheken te Afferden, Siebengewald, Nieuw Bergen, Weil en Wellerlooi en gedurende kantooruren op het gemeentehuis te Nieuw Bergen. Tot 15 februari 1990 kunnen eventuele opmerkingen daarover worden ingediend bij het gemeentebestuur van Bergen (L.), waarna de opmerkingen in het milieu-effectrapport verwerkt zullen worden. Inlichtingen kunnen tijdens kantooruren worden ingenomen bij het bureau administratie Bergen (L.) telefoon 08854-1441, toestel 80.

BIJLAGE 3

SAMENSTELLING VAN DE WERKGROEP VAN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

De werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage die het onderhavige advies voor richtlijnen inzake het golf resort hotel Sterna, Bergen (L) heeft opgesteld, staat onder voorzitterschap van dr. H. Cohen.

In de werkgroep hebben voorts zitting:

- dr. J.A. van den Berg, wonende te Zeist;
- mw. dr. J.M. Drees, wonende te Haarlem;
- ir. P.G. Meijer, wonende te Vught.

drs. J.G. ten Houten treedt op als secretaris van de werkgroep.

BIJLAGE 4

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie m.e.r.
1	22-01-1990	J.H.M. Raijmakers	Afferden	21-02-1990
2	25-01-1990	Limburgse Land- en Tuinbouwbond	Roermond	21-02-1990
3	04-02-1990	St. Milieu Werkgroep Bergen	Siebengewald	08-02-1990
4	06-02-1990	P.J.T. Laaraker	Bergen (L)	21-02-1990
5	06-02-1990	diverse bewoners	Afferden	21-02-1990
6	08-02-1990	I.V.N.-afd. Maas en Niers	Afferden	08-02-1990
7	08-02-1990	St. Milieufederatie Limburg, mede namens St. Het Limburgs Landschap	Bermelen	21-02-1990
8	00-02-1990	Mevr. Jans	Siebengewald	21-02-1990
9	00-02-1990	S.J.C. Tebarts	Afferden	21-02-1990
10	00-02-1990	Mevr. Kersten	Siebengewald	21-02-1990
11	12-02-1990	H.G.M.C. Timmers	Bergen (L)	21-02-1990
12	12-02-1990	P.L.H. Maas	Bergen (L)	21-02-1990
13	12-02-1990	Erven Laemers	Bergen (L)	21-02-1990
14	12-02-1990	Ministerie van Economische Zaken, Rijksconsulentschap Limburg	Maastricht	21-02-1990
15	12-02-1990	Landbouwschap, Gewestelijke Raad voor Limburg	Roermond	21-02-1990
16	13-02-1990	Vereniging Das & Boom,	Beek-Ubbergen	19-02-1990
17	14-02-1990	Min. van Defensie, DGWT, Directie Limburg	Roermond	12-03-1990
18	15-02-1990	M.L. Jansen Rühl	Siebengewald	12-03-1990
19	12-03-1990	Rijksdienst voor de Monumentenzorg		22-03-1990
20	21-03-1990	Ministerie van Landbouw, Na- tuurbeheer en Visserij, directie LNO, provincie Limburg	Roermond	27-03-1990
21	21-03-1990	Waterschap Zuiveringsschap Limburg	Roermond	29-03-90

Lijst met samenvatting van inspraakreacties op startnotitie

- nr. kernpunten inspraak
1. a gevaarlijke situatie t.g.v. verwachte toename verkeersdrukte
 2. a aanslag op agrarisch areaal, landbouwbeleid/NMP,SN Landbouw
b geen overeenstemming met alle grondeigenaren en pachters /
c gevolgen voor agrar. bedrijven buiten plangebied (stankcirkels)
d openstelling wegen landbouwverkeer
e onderzoek wijzigingen waterhuish. en beschikbaarheid grondwater
 3. a onderzoek gevolgen voor planten, dieren en micro-organismen door recreanten o.a. ruiters
b onderzoek waterecosystemen, grondwatergebonden vegetatie en vennen i.v.m. drainage en irrigatie bij extreem droge zomer
c relatie plannen SS OR, SS NLO, NBP (o.a. ecologische hoofdstructuur), Afwegingskader Golfsportprojekten Limburg en streekplan; EG Vogelrichtlijn, Conventies Bern en Bonn
d verstoring ecologische eenheid Oostelijke Maasoever, aantasting maat en schaal, beter nabij stadsgewest?
e gebruik duidelijke terminologie als vegetatie"patroon"
f verband met andere recreatiegebieden (Leuken-Seurenheide)
 4. a landschap onherstelbaar aangetast door aanplant en gebouwen
c gevaarlijke verkeerssituatie
d twijfels over arbeidplaatsen, gevolgen loon-/seizoenwerkers
e oneerlijke behandeling bij bouwvergunningaanvragen
f onvoorziene (bestuurlijke) problemen t.g.v. toeristische groei
 5. a gevaar te verwachten verkeerstoename Afferden-Siebengewald
b natuurwetenschappelijke waarde onevenredig zwaar aangetast
 6. a gevolgen drainage, onttrekking, sproeiwater voor grond-, hang- en oppervlaktewater, flora en fauna
b gevolgen bemesting en bestrijdingsmiddelen voor grond-, hang- en oppervlaktewater, flora en fauna
c gevolgen recreatieve druk (betreding, geluid, luchtverontreiniging, licht) en bodemingrepen voor dassen, vleermuizen, amfibieën, reptielen en stootvogels
d gevolgen verkeerstoename voor aanwonenden, (berm)flora, fauna en gracht-oppervlaktewater
e twijfels meest milieuvriendelijke alternatief; natuurterrein?
f verstoring ecologische eenheid Oostelijke Maasoever
g twijfels over relatie met Leuken-Seurenheide
h twijfels over erosiegevoeligheid
i twijfels over verhoging botanische waarden en versterking (avi)faunistische functies
 7. a gebrekkige en onvolledige startnotitie m.b.t. doel voorgenomen activiteit: behoeften, andere initiatieven, maatschappelijk belang, betekenis van gebied (zie nota's rijk, provincie en gemeente)
b aanvulling met diverse nota's
c effecten op grond- en waterhuishouding (kwanti/kwalitatief)
d geluidhinder voor omwonenden en fauna

- e ook gevolgen voor direct aan plangebied grenzende gebieden
- 8/10 a bezwaar tegen aanleg golfbaancomplex op het landgoed Bleijenbeek in verband met onherstelbare aantasting landschap
- 9. a als 8/10a
 - b bezwaar in verband met waardevermindering van bedrijf
- 11/12a adhesie aan reactie 2 (zie aldaar)
- 13. a adhesie aan reactie 2 (zie aldaar)
 - b geen overeenstemming over verwerving c.q. pachtontbinding
- 14. a startnotitie voldoet aan de in redelijkheid te stellen eisen
- 15. a ten onrechte voorbijgegaan aan gevolgen voor landbouw
 - b alternatieve locaties voor het project
 - c gevolgen voor collectief agrarisch belang;
 - onttrekking 126 ha aan agrarische bestemming in onlangs afgesloten rvk Bergen;
 - spoort niet met doelstelling: duurzame, veilige en concurrerende landbouw uit Structuurnota Landbouw;
 - claims op Oostelijke Maasoever via Natuurbeleidsplan;
 - d gevolgen direct betrokken agrarische bedrijven: milieucirkels
- 16. a plangebied binnen ecologische hoofdstructuur
 - b twijfels over behoud kwaliteit huidige dassenleefgebied
 - c contract met IN om geen wormdodende middelen te gebruiken
- 17. geen aanleiding tot het maken van opmerkingen
- 18. bezwaar tegen plan i.v.m. gevolgen voor planten- en dierenwereld
- 19. geen aanleiding tot het maken van opmerkingen
- 20. a overzicht floristische en faunistische waarden en functies gewenst
 - b plangebied grotendeels geschikt fourageergebied voor dassen met in de omgeving een belopen dassenburcht
 - c beschrijving van gevolgen voor dassenburcht noodzakelijk
 - d invloed op veehouderij en ontsluiting van landbouwbedrijven nagaan
 - e ook lokatie-alternatieven beschrijven
 - f gedetailleerde beschrijving hydrologische situatie en gevolgen berekening, incl. invloeden benedenstrooms
 - g hoe versterking van stiltegebiedkarakter
 - h handhaving landschappelijke en cultuurhistorische waarden
 - i invloed realisering van het plan op mogelijke functiewijziging i.v.m. ligging in ecologische hoofdstructuur
 - j ook andere dan produktiefuncties van bos beschrijven
 - k aanbod van informatie
- 21 a effecten van voorgestelde (grond)waterintrekking op oppervlaktewater
 - b effecten van drainage en bevoeiing op aquatisch ecosysteem waaronder mogelijke verdroging Eckeltsebeek, die in waterkwaliteitsbeheersplan ecologische doelstelling kreeg toegekend
 - c capaciteitsproblemen riolering

BIJLAGE 5

Beleidsnota's, beleidsvoornemens en andere documenten die bij de besluitvorming ondermeer van belang kunnen zijn, zie eerst hoofdstuk 6 van onderhavig advies voor richtlijnen:

- Structuurschema Openluchtrecreatie;
- Structuurschema Drink- en Industrierwatervoorziening;
- Nota Landelijke Gebieden;
- 4e Nota Ruimtelijke Ordening;
- 3e Nota Waterhuishouding;
- Meerjarenplan Bosbouw;
- Meerjarenprogramma's Natuur- en Landschapsbehoud;
- Provinciaal Grondwaterbeschermingsplan 1989;
- Intentieprogramma Bodembescherming Provincie Limburg;
- Intentieprogramma Stiltegebieden Provincie Limburg;
- Gea-objecten Limburg;
- Milieubeleidsplan Limburg;
- Basis-rioleringsplan "Langstraat", Gemeente Bergen;
- Vogelrichtlijn van de EG;
- Conventies van Bern en Bonn.